

**TÜRKİYE CUMHURİYET
MERKEZ BANKASI**

**ÖDEME VE MENKUL KIYMET MUTABAKAT
SİSTEMLERİNE İLİŞKİN
GÖZETİM ÇERÇEVESİ**

Hizmete Özel

Ödeme Sistemleri Genel Müdürlüğü

Ekim 2016

Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerine İlişkin Gözetim Çerçevesi

Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri ve TCMB'nin Hedefleri

Ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemleri işlevleri ve ekonomi içerisinde konumlandıkları yer itibarıyla finansal kuruluşlar ve piyasalar, ticari işletmeler, hanehalkı, kamu kuruluşları ve merkez bankaları açısından büyük önem arz etmektedir. Gerek gerçekleşen işlemlerin miktar ve tutarının büyüklüğü gerekse bu işlemlerin finansal piyasalar ve reel ekonomi içindeki yeri ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemlerini finansal istikrar açısından da kritik bir konuma getirmektedir.

27/6/2013 tarih ve 28690 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun içerisinde **ödeme sistemi/menkul kıymet mutabakat sistemi** “üç veya daha fazla katılımcı arasındaki transfer emirlerinden kaynaklanan **fon/menkul kıymet** aktarımlarının gerçekleştirilmesini sağlamak amacıyla yapılan takas ve mutabakat işlemleri için gerekli altyapıyı sunan ve ortak kuralları olan yapı” şeklinde tanımlanmaktadır.

Türkiye’de faaliyette bulunan ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemlerine (sistemler) ilişkin olarak Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına (TCMB) önemli görev ve yetkiler verilmiş bulunmakta olup, ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemlerinin önemine paralel olarak TCMB'nin sistemlere ilişkin **temel hedefi** uluslararası uygulama ve standartlara paralel olarak “**sistemlerin güvenli, kesintisiz, etkin ve verimli bir şekilde işlemini sağlamak**” şeklinde belirlenmiştir.

TCMB'nin Roller

Yukarıda bahsi geçen hedeflere ulaşabilmek amacıyla ödeme sistemlerinin özelliklerine ve ekonomi açısından arz ettikleri öneme paralel olarak TCMB tarafından sistemlere ilişkin yürütülen çalışmaları beş ana başlık altında toplamak mümkün bulunmaktadır:

- 1- Sistem işleticisi: Merkez bankaları hemen hemen bütün ülkelerde para politikalarını yürütmede kullandıkları ve ülke ekonomisi açısından kritik öneme sahip sistemleri kendileri kurar ve işletir. Ülkemizde de hem finansal piyasaların hem de reel ekonominin sorunsuz bir şekilde işlemesi açısından büyük önem arz eden Bankalararası TL Aktarım Sistemi, Müşterilerarası TL Aktarım Sistemi ve Elektronik Menkul Kıymet Transfer Sistemi TCMB tarafından kurulmuştur ve söz konusu sistemlerin işletimi halen TCMB tarafından yürütülmektedir.

- 2- Mutabakat kuruluğu: Merkez bankaları bazen sistemleri kendileri işletmeseler dahi sistemlerden kaynaklanan riskleri azaltmak adına değişik faaliyetlerle sistemleri desteklerler. Merkez bankalarının işletmedikleri sistemlere mutabakat faaliyetleri için gerekli hesap ve altyapıyı sunması bu kapsamda değerlendirilebilecek bir merkez bankası işlevidir. Bu çerçevede, TCMB Bankalararası Kart Merkezi A.Ş.'ye ve Bankalararası Takas Odaları Merkezine mutabakat faaliyetlerinin sorunsuz bir şekilde gerçekleştirilmesini sağlamak üzere mutabakat hesabı hizmeti sunmaktadır.
- 3- Likidite sağlayıcısı: Merkez bankaları ulusal para birimlerinin yegâne sağlayıcıları konumunda bulunmaktadırlar. Bu çerçevede, bir ödeme veya menkul kıymet mutabakat sistemi nezdinde herhangi bir katılımcının likidite sorunu yaşamaması durumunda, merkez bankalarının bu katılımcılara önceden belirlenmiş şartlar kapsamında likidite imkanı sunması sıklıkla karşılaşılan bir uygulamadır.
Ülkemizde de TCMB, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu kapsamında faaliyet gösteren bankalara gün içi likidite, geç likidite ve gecelik likidite gibi çeşitli likidite imkanları sunmaktadır.
- 4- Düzenleme ve Gözetim Otoritesi: Ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemlerinin finansal kuruluşlar, finansal piyasalar, ticari işletmeler, kamu kuruluşları ve merkez bankalarının para politikası uygulamaları açısından önemine binaen, merkez bankaları sistemlerin kesintisiz ve verimli çalışmasını sağlamak amacıyla sistemlerle ilgili olarak düzenleme ve gözetim faaliyetlerinde bulunmaktadırlar. Buna paralel olarak, TCMB ülkemizde ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemlerine ilişkin düzenleme ve gözetim çalışmalarından birincil derecede sorumlu otorite olarak belirlenmiştir.
- 5- Diğer Roller: Merkez bankaları sistemlerin özelliklerine ve önem düzeyine paralel olarak bazen sistemlere ilişkin doğrudan bir aksiyon almak yerine danışmanlık, liderlik, sistemlere katılımcı olarak katılma gibi yöntemlerle sistemleri dolaylı olarak yönlendirme yolunu da seçebilmektedirler.

Sistemlere İlişkin Yasal Çerçeve

Ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemlerinin sağlam bir yasal altyapıya sahip olmaları bu alanda karşılaşılabilecek hukuki sorunların önlenmesi ve sistemlerin faaliyetlerini sorunsuz bir şekilde devam ettirmeleri açısından büyük önem arz etmektedir.

Türkiye’de ödeme ve menkul kıymetlerine ilişkin yasal çerçeveyi oluşturan ve TCMB’nin de sistemlere ilişkin faaliyetleri sırasında göz önünde bulundurduğu temel düzenlemeleri aşağıdaki şekilde özetlemek mümkün bulunmaktadır:

- **6493 Sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun (ÖSK)**
  - o Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerinin Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik
  - o Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerinin Gözetimi Hakkında Yönetmelik
  - o Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerinde Kullanılan Bilgi Sistemleri Hakkında Tebliğ
- **1211 Sayılı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunu**

Söz konusu alanda yasal çerçeve kapsamında değerlendirilebilecek diğer düzenlemeler ise aşağıdaki kanun ve ikincil düzenlemelerden oluşmaktadır:

- **6362 Sayılı Sermaye Piyasası Kanunu**
  - o Merkezi Takas Kuruluşlarının Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Yönetmelik
- **5464 Sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu**
  - o Banka Kartları ve Kredi Kartları Hakkında Yönetmelik
  - o Bilgi Alışverişi, Takas ve Mahsuplaşma Kuruluşlarında Bilgi Sistemleri Yönetiminde Esas Alınacak İlkeler ile İş Süreçleri ve Bilgi Sistemlerinin Denetimine İlişkin Tebliğ
- **5941 Sayılı Çek Kanunu**
  - o Bankalararası Takas Odaları Merkezi Yönetmeliği

Gözetim

Gözetim çalışmaları; ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemlerinin güvenli, kesintisiz, etkin ve verimli bir şekilde işlemlerini sağlamak amacıyla, anılan sistemlerin ulusal ve uluslararası düzenleme ve standartlara uyumunun düzenli olarak izlenmesi ve gerektiği durumlarda sistemlerde değişiklik yapılmasının sağlanması faaliyetlerini içermektedir.

Türkiye’de faaliyette bulunan ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemlerinin (sistemler) gözetimini yapmak, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının (TCMB) önemli görevleri arasında yer almaktadır.

TCMB’nin Gözetim Faaliyetlerinin Yasal Dayanağı

TCMB tarafından yürütülen gözetim faaliyetlerinin yasal dayanağını (kanun seviyesinde) 1211 sayılı TCMB Kanunu ile 6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanunun içerdiği aşağıdaki hükümler oluşturmaktadır:

1211 sayılı TCMB Kanunu:

Madde 4-(3) Bankanın temel görev ve yetkileri şunlardır: ..... (If) Türk Lirasının hacim ve tedavülünü düzenlemek, ödeme ve menkul kıymet transferi ve mutabakat sistemleri kurmak, kurulmuş ve kurulacak sistemlerin kesintisiz işlemlerini ve gözetimini sağlamak ve gereken düzenlemeleri yapmak, ödemeler için elektronik ortam da dahil olmak üzere kullanılacak yöntemleri ve araçları belirlemek,.....

Madde 22-(1) Banka Meclisi; ...(e) Ödeme ve menkul kıymet transferi ve mutabakat sistemlerinin güvenilirlik ve etkinliklerini artıracak şartlarda kurulması konusunda karar alınması, ödeme yöntemleri ile araçlarının usul ve esaslarının belirlenmesi, takas odalarının gözetimine ilişkin düzenlemelerin yapılması, ...

ile görevli ve yetkilidir.

6493 sayılı ÖSK:

Madde 4-(3) Banka, sistemlerin sorunsuz ve kesintisiz işlemlerini sağlamak üzere gerekli düzenlemeleri yapmaya yetkilidir.

Madde 8-(1) Banka kurulmuş ya da kurulacak olan sistemlerin kesintisiz işletimini sağlamak üzere gözetimini yapmaya yetkilidir.

(2) Sistem işleticisi, gözetim kapsamında her türlü kayıt, bilgi ve belgeyi gizli dahi olsalar Bankaca belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde Bankaya tevdi etmekle ve sistemi Bankanın gözetimine hazır hâle getirmekle yükümlüdür.

(3) Sistem gözetimine ilişkin usul ve esaslar Bankaca çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

Yukarıda belirtilen Kanun maddelerindeki hükümlerde yer alan yetkiler uyarınca TCMB’nin gözetim faaliyetlerine ilişkin usul ve esaslar Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerinin Gözetimi Hakkında Yönetmelik (Gözetim Yönetmeliği) ile belirlenmiştir.

Gözetimin Kapsamı

6493 sayılı ÖSK ve Gözetim Yönetmeliği kapsamında TCMB Türkiye’deki tüm ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemleri ile ilgili olarak gözetim faaliyetinde bulunmaya yetkilidir.

Bununla birlikte, Gözetim Yönetmeliği'nin 5 inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca TCMB tarafından ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemlerine ilişkin yürütülecek gözetim faaliyetleri; sistem işleticisi, sistem katılımcıları, mutabakat kuruluşu, bağlantılı diğer sistemler ile dış hizmet sağlayıcılar gibi faaliyetleri sistemin çalışmasıyla yakından ilgili tüm tarafları kapsamaktadır.

Diğer taraftan, ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemleri temel özellikleri, gerçekleştirdikleri işlemlerin niteliği, söz konusu işlemlerin etkilediği piyasalar, katılımcılarının yapısı ve ekonomi içerisindeki rolleri gibi diğer hususlar çerçevesinde değişik önem düzeylerinde sınıflandırılabilen ve değişik sınıftaki sistemler için değişik standart ve prensipler belirlenebilmektedir.

Nitekim, Gözetim Yönetmeliği'nin 5 inci maddesinin üçüncü fıkrasında TCMB'ye gözetim faaliyetleri kapsamında sistemleri önem düzeyine göre sınıflandırma ve farklı kategorideki sistemler için farklı standart ve prensipler belirleme yetkisi verilmiştir.

Buna göre; TCMB Türkiye'de faaliyet gösteren ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemlerini gerçekleştiren işlemlerin niteliği, yıllık işlem hacim ve tutarları, diğer sistemlerle olan bağlantıları ve genel olarak ekonomi ve finansal istikrar üzerinde oluşturabileceği risklere göre üç kategori altında sınıflandırmaktadır.

Türkiye'de bulunan sistemlerin tamamı TCMB tarafından hangi kategori altında sınıflandırıldıklarına bakılmaksızın Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerinin Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik'te yer alan hükümlere uyum sağlamakla yükümlüdürler. Ancak, TCMB tarafından uluslararası standartlar açısından değişik kategorideki sistemler için farklı uygulamalar öngörülmektedir.

TCMB tarafından sistemlerin hangi kategori altında sınıflandırılacağına ilişkin değerlendirmeler aşağıdaki hususlara göre yapılmaktadır:

i- Kritik Önemdeki Sistemler

Türkiye'de faaliyet gösteren menkul kıymet mutabakat sistemlerinin tamamı başka hiçbir özelliğe bakılmaksızın "kritik önemdeki sistemler" kategorisinde değerlendirilmektedir.

Ödeme sistemleri konusunda ise "kritik önemdeki sistemler" kategorisi altında değerlendirilebilmek için aşağıdaki özelliklerden en az ikisinin ihtiva ediliyor olması gerekmektedir;

- a- Zaman kritik büyük tutarlı ödemelerin gerçekleştiği ödeme sistemi olması,
- b- Bir takvim yılı içerisinde sistemde gerçekleşen işlemlerin günlük toplam tutarının ortalamasının en az 10 milyar Türk Lirası olması,

- c- Sistemin faaliyetlerinin aksaması durumunda finansal kuruluşların, reel kesimin veya hanehalkının günlük ekonomik faaliyetlerinde önemli sorunların ortaya çıkmasının mümkün olması.
- d- Sistemin “kritik önemdeki sistemler” veya “önemli sistemler” kategorileri altında değerlendirilen diğer ödeme veya menkul kıymet mutabakat sistemlerine ilişkin ödemelerin gerçekleştiği ödeme sistemi olması.

ii- Önemli Sistemler

Türkiye’de faaliyet gösteren ve “kritik önemdeki sistemler” kategorisi altında değerlendirilmeyen ancak TCMB tarafından yapılan değerlendirmeler sonucunda aşağıdaki özelliklerden herhangi birini içerdiğine karar verilen ödeme sistemleri “önemli sistemler” kategorisinde değerlendirilmektedir.

- a- Bir takvim yılı içerisinde sistemde gerçekleşen işlemlerin günlük toplam tutarının ortalamasının en az 1 milyar Türk Lirası olması,
- b- Bir takvim yılı içerisinde sistemde gerçekleşen işlem adedinin Türkiye’deki ödeme sistemlerinde gerçekleşen toplam işlem adedinin en az yüzde 25’lik kısmını oluşturması.
- c- Sistemin faaliyetlerinin aksaması durumunda finansal kuruluşların, reel kesimin veya hanehalkının günlük ekonomik faaliyetlerinde önemli sorunların ortaya çıkmasının mümkün olması.

iii- Sınırlı Önemli Sistemler

“Kritik önemdeki sistemler” veya “Önemli sistemler” kategorileri altında değerlendirilmeyen diğer ödeme sistemleri bu kategori altında yer alır. Bu kategori altında yer almak söz konusu sistemlerin önemsiz olduğu anlamına gelmemekte olup, diğer iki kategori altında yer alan sistemlerin görece olarak bu kategori altında yer alan sistemlerden daha önemli olduğu anlamına gelmektedir.

Gözetim Faaliyetlerinin Aşamaları

TCMB tarafından ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemlerine ilişkin yürütülen gözetim faaliyetleri uluslararası uygulama ve standartlara paralel olarak üç ana aşamadan oluşmaktadır:

1- İzleme

Gözetimin birinci aşamasını sistemlerin ve sistem katılımcılarının izlenmesi faaliyetleri kapsamında gerekli bilgilerin toplanması çalışmaları oluşturmaktadır. TCMB, sistemlerin güvenli, kesintisiz, etkin ve verimli bir şekilde işlemesine etkisi olabilecek hususlarla ilgili bilgi toplamak için temel olarak aşağıdaki yöntemlerden yararlanmaktadır:

- Sistemin işleyişi, yapısı ve sistemde gerçekleşen işlemlere ilişkin istatistiki veriler konusunda sistem işleticisi tarafından kamuya açıklanmış olan bilgi ve belgeler gerek sistemi tanımak gerekse sistemde gerçekleşen işlemlerin büyüklüğü konusunda izlenim sahibi olabilmek için gözetim faaliyetlerinde kullanılabilir hususlardır.
- Sistemde geçerli kural ve prosedürlere ilişkin sistemin resmi iç dokümanları sistemin işleyişi, sistemdeki temel faaliyetler ve sistemin organizasyonu konusunda bilgi verebilecek önemli dokümanlardır.
- TCMB, sistem işleticilerinden belirleyeceği format, kapsam ve sıklıkta kendisine raporlamalar yapılmasını istemektedir. Raporlamalar bazen sistemde yaşanan bir gelişmenin bildirilmesi bazen istatistiki bilgilerin paylaşılması bazen de TCMB tarafından sistemle ilgili olarak sistem işleticisine gönderilen ve içinde temel bazı konulara ilişkin soruların yer aldığı anketlerin sistem işleticisi tarafından cevaplanması yoluyla gerçekleşmektedir. Söz konusu raporlamalar kapsamında elde edilen bilgi ve belgeler sistem işleticisi ile ilgili olarak TCMB tarafından yapılacak değerlendirmelerde kullanılmak üzere önemli girdiler oluşturmaktadır.
- Gözetim Yönetmeliği uyarınca sistem işleticisi tarafından yılda en az bir defa yapılması gereken öz değerlendirme çalışmalarının sonuçları, TCMB tarafından yürütülen gözetim faaliyetlerinde kullanılmak üzere önemli bilgi ve belgeler sağlamaktadır.
- TCMB, Gözetim Yönetmeliği'nin 5 inci maddesi uyarınca gözetim faaliyetleri kapsamında yerinde inceleme yapmaya yetkilidir. TCMB tarafından yapılacak yerinde inceleme faaliyetleri sonucunda elde edilen bilgi, belge ve dokümanlar sistem işleticisinin değerlendirilmesi çalışmaları kapsamında kullanılabilir önemli girdiler sağlamaktadır.
- Ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemleri konusunda çeşitli hususlarla ilgili olarak farklı otoritelerin değişik yetkileri bulunmakta olup, diğer otoritelerin sistem işleticisi ile ilgili çalışmaları kapsamında sisteme ilişkin elde edecekleri bilgiler ile sisteme ilişkin görüşleri TCMB'nin gözetim faaliyetleri için büyük önem arz eden girdiler olarak değerlendirilmektedir.

2- Değerlendirme

İzleme çalışmalarının ardından gözetimin ikinci aşamasını toplanan bilgiler ışığında sistemin güvenli, kesintisiz, etkin ve verimli işleme hedefi kapsamında değerlendirilmesi faaliyetleri oluşturmaktadır.

Değerlendirme çalışmaları sırasında TCMB tarafından dikkat edilecek hususları temel olarak aşağıdaki iki ana başlık altında toplamak mümkün bulunmaktadır:

i) Ulusal Düzenlemeler:

Ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemlerinin faaliyetleri esnasında dikkat etmeleri beklenen temel hususlar Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerinin Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik'te belirlenmiştir ve TCMB tarafından işletilen sistemler dışındaki tüm sistemlerin hangi kategoride yer aldıklarına bakılmaksızın söz konusu Yönetmelikte yer alan hükümlere uyum sağlamaları gerekmektedir.

Bununla birlikte, Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerinin Gözetimi Hakkında Yönetmelik'in 5 inci maddesinin altıncı fıkrasında TCMB'nin gözetim faaliyetlerinde sistemlerle ilgili olarak aşağıdaki hususlara özellikle dikkat edeceği düzenlenmiştir:

- a) Kanuna ve ilgili diğer mevzuata aykırı hareket edilmemesi.
- b) Sistem işleticisinin faaliyet izni kapsamının dışına çıkmaması.
- c) Sistemin güvenliğini, sağlamlığını ve istikrarını tehlikeye düşürecek bir faaliyetin bulunmaması.
- ç) Sistemin işlemeye devam etmesinin finansal sistemin istikrarını tehdit edecek bir duruma yol açmaması.
- d) Sistem işleticisinin etkin bir risk yönetim çerçevesine sahip olması.
- e) Bankaya yapılan bildirimlerde gerçeğe aykırı bir husus bulunmaması.
- f) Yeterli teminat, kredi ve garanti mekanizmalarına sahip olunması.
- g) Katılımcılarca Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerinin Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik'in 23 üncü maddesi uyarınca sisteme sağlanan varlıkların kredi, likidite, piyasa ve hukuki risklerinin düşük olması.
- ğ) Sistem kurallarına aykırı hareket edilmemesi.
- h) İş sürekliliği planlarının uygunluğu ve uygulanabilirliği ile uygulamaya ilişkin gerekli testlerin düzenli yapılması.
- ı) Bilgi sistemleri ve teknolojik altyapının yeterli ve güvenli olması.
- i) Sistem işleticisinin mali yapısının sağlamlığının sürdürülmesi.

Ayrıca, sistem işleticilerinin faaliyetlerini yürütürken kullandıkları bilgi sistemleriyle ilgili olarak bilgi sistemleri yönetimine ilişkin uymaları gereken genel hükümlere, bilgi güvenliği yönetimine, güvenlik açıkları ve ihlallerine, denetim izlerine, kimlik doğrulama, erişim denetimi ve inkar edilemezliğe, bilgi sistemlerine ilişkin risk yönetimine, bilgi sistemleri işletimine, bilgi sistemleri süreklilik planına, bilgi sistemlerinde dış hizmet alımına ve diğer hususlara ilişkin usul ve esaslar Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerinde Kullanılan Bilgi Sistemleri Hakkında Tebliğ ile belirlenmiştir.

ii) Uluslararası Standartlar:

TCMB'nin ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemlerine ilişkin hedef ve politikaları arasında "Sistemlerin, Ödeme ve Mutabakat Sistemleri Komitesi (CPSS)¹ ve Uluslararası Menkul Kıymet Komisyonları Organizasyonu (IOSCO) tarafından hazırlanan "Finansal Piyasa Altyapılarına İlişkin Prensipler"e uyumlu şekilde faaliyet göstermelerini sağlamak" hususu sayılmaktadır. Buna göre, TCMB sistemlerden söz konusu prensiplere uyum sağlamalarını beklemektedir ve gözetim faaliyetleri esnasında yapacağı değerlendirme çalışmalarında anılan prensipleri göz önünde bulunduracaktır.

CPMI ve IOSCO tarafından hazırlanan dokümanda FPA'lara ilişkin olarak 24 prensip, düzenleyici ve denetleyici otoritelere ilişkin olarak da 5 temel sorumluluk belirlenmiş olup², ülkemizde faaliyet gösteren ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemlerinin sınıflarına bağlı olarak uyum sağlamaları beklenen söz konusu prensiplerden ilgili olanlarının kısa özetlerine aşağıda yer verilmektedir:

Yasal Dayanak (Prensip No: 1): Ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemleri tarafından gerçekleştirilen tüm faaliyetlerin kanuni dayanaklarının iyi tesis edilmiş, açık, şeffaf ve uygulanabilir olması gerekmektedir.

Yönetim (Prensip No: 2): Ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemlerinin yönetim düzenlemelerinin açık ve şeffaf; güvenlik ve verimlilik düzeyini yükseltecek ve finansal sistemin istikrarına, kamu çıkarlarına ve diğer ilgili tarafların amaçlarına destek sağlayacak nitelikte olması gerekmektedir.

---

¹ 1 Eylül 2014 tarihinden itibaren Ödeme ve Mutabakat Sistemleri Komitesinin (Committee on Payment and Settlement Systems-CPSS) adı Ödemeler ve Piyasa Altyapıları Komitesi (Committee on Payments and Market Infrastructures-CPMI) olarak değişmiştir.

² Finansal Piyasa Altyapılarına İlişkin Prensipler hakkında daha detaylı bilgi için: Committee on Payment and Settlement Systems, Bank for International Settlements – Technical Committee of the International Organization of Securities Commissions. (2012). "Principles For Financial Market Infrastructures", <http://www.bis.org/publ/cpss101a.pdf>.

Kapsamlı Risk Yönetimi için Altyapı (Prensip No: 3): Ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemlerinin risk yönetim çerçevelerinin hukuki risk, kredi riski, operasyonel risk, likidite riski ve diğer tüm riskleri yönetebilecek şekilde sağlam ve kapsamlı olması gerekmektedir.

Kredi Riski (Prensip No: 4): Ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemlerinin katılımcılardan ve kendi yürüttüğü ödeme, takas ve mutabakat süreçlerinden kaynaklanan kredi riskini etkin bir şekilde ölçmesi, izlemesi ve yönetmesi gerekmektedir. Ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemlerinin her bir katılımcı nedeniyle karşı karşıya kalınan riskleri kapsamak için yeterli mali kaynaklara sahip olması, merkezi karşı tarafların da buna ilaveten katılımcıların yükümlülüklerini yerine getirememeleri durumunda işlemlerin gerçekleşmesini sağlayacak ilave kaynaklar bulundurması gerekmektedir.

Teminat (Prensip No: 5): Ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemlerinin kendilerinden veya katılımcılardan kaynaklanan kredi riskini yönetmek amacıyla teminat yapıları bulundurmaları durumunda, teminat olarak kabul edilecek varlıkların kredi, likidite ve piyasa risklerinin düşük seviyelerde olması ve ayrıca bu tür ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemlerinin yeterli düzeyde muhafazakar iskonto oranları ve konsantrasyon limitleri bulundurması gerekmektedir.

Likidite Riski (Prensip No: 7): Ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemleri likidite risklerini etkin bir şekilde ölçmeli, izlemeli ve yönetmelidir. Ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemlerinin en yüksek likidite yükümlülüğünü doğuran en az bir piyasa katılımcısının iflas ettiği ve olağanüstü ancak mantıklı piyasa koşullarının değerlendirildiği stres testleri sonucunda ortaya çıkabilecek yüksek likidite ihtiyaçlarının karşılanmasını ve bu tür durumlarda dahi mutabakatın (aynı gün veya gün içi gibi) sağlanmasını temin edecek tutarda ilgili tüm para birimlerinden likit kaynak bulundurmaları gerekmektedir.

Mutabakatın Nihailiği (Prensip No: 8): Ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemleri en kötü ihtimalle valör sonu itibarıyla açık ve kesin olarak işlemlerin nihai mutabakatını sağlıyor olmalıdır. Gerekli veya tercih edilebilir olduğu durumlarda, ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemleri mutabakatın kesinliğini gün içinde veya eş zamanlı olarak sağlamalıdır.

Para Mutabakatı (Prensip No: 9): Uygulanabilir ve mümkün olan durumlarda ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemlerinin para mutabakatı işlemlerinin merkez bankası parası ile sağlanması gerekmektedir. Mutabakat işlemlerinde merkez bankası parasının kullanılmaması durumunda ise, ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemlerinin mutabakat işlemlerinde ticari banka parası kullanılması nedeniyle oluşacak kredi ve likidite risklerini asgari düzeye indirmesi ve sıkı bir şekilde kontrol etmesi gerekmektedir.

Fiziki Teslimat (Prensip No: 10): Menkul kıymet mutabakat sistemleri fiziki enstrümanlar veya malların teslimi ile ilgili yükümlülüklerini açık bir şekilde belirtmeli ve fiziksel teslimatlardan kaynaklanan riskleri tanımlamalı, izlemeli ve yönetmelidir.

Değer Değişim Mutabakat Sistemleri (Prensip No: 12): Ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemlerinin bağlantılı iki yükümlülüğün mutabakatını içeren bir işlem gerçekleştiriyor olması durumunda, bir yükümlülüğün kesinliğinin diğer yükümlülüğün kesinliğinin sağlanması şartına bağlanması yoluyla, yükümlülüğünü yerine getiren tarafın maruz kalacağı karşı tarafın yükümlülüğünü yerine getirmemesi riski (principal risk) ortadan kaldırılmalıdır (DvP (ödeme karşılığı teslimat) veya Pvp (ödeme karşılığı ödeme) benzeri yöntemler yoluyla).

Temerrüt Kural ve Prosedürleri (Prensip No: 13): Ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemlerinin katılımcıların temerrüde düştüğü durumları yönetmek için etkin ve açık bir şekilde tanımlanmış kural ve prosedürleri bulunmalıdır. Söz konusu kural ve prosedürlerin, ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemlerinin bu tür sıkıntılı durumlarda zamanında hareket ederek olası kayıpları ve likidite baskılarını karşılamalarını ve yükümlülüklerini yerine getirmeye devam etmelerini sağlayacak şekilde dizayn edilmesi gerekmektedir.

Genel İş Riski (Prensip No: 15): Ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemleri genel iş riskini tanımlamalı, izlemeli ve yönetmelidir. Bu kapsamda, ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemlerinin sürekli hizmet verebilmesini ve operasyonlarını sürdürebilmesini teminen potansiyel genel iş kayıplarını karşılayabilecek düzeyde ve öz sermaye ile fonlanan net likit varlıklara sahip olmaları gerekmektedir.

Saklama ve Yatırım Riski (Prensip No: 16): Ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemleri kendilerinin ve katılımcılarının varlıklarını güvenli bir şekilde muhafaza etmeli ve bu varlıklara erişilmesi ile ilgili gecikme ve kayıp oluşma riskini azaltmalıdır. Ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemlerinin yatırım yaptıkları araçların kredi, piyasa ve likidite riskinin asgari düzeyde olması sağlanmalıdır.

Operasyonel Risk (Prensip No: 17): Ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemleri akla yatkın bütün içsel ve dışsal operasyonel risk kaynaklarını tanımlamalı; uygun sistem, politika, prosedür ve kontrol mekanizmaları vasıtasıyla söz konusu risklerin olası etkilerini en aza indirmelidir. Sistem yüksek seviyede güvenlik ve operasyonel güvenilirlik sağlamalı, yeterli kapasiteye sahip olmalıdır. İş sürekliliği yönetimi sistemlerde meydana gelebilecek geniş çaplı ve önemli kesinti ve sorunlar durumunda dahi işlemlerin zamanında kurtarılmasını ve ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemlerinin yükümlülüğünü yerine getirebilmesini sağlamayı amaçlamalıdır.

Erişim ve Katılım (Prensip No: 18): Ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemlerinin katılım kriterleri sisteme katılımın herkese açık ve adil olmasını sağlayacak şekilde objektif, risk odaklı ve kamuya açık olmalıdır.

Kademeli Katılım Düzenlemeleri (Prensip No: 19): Ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemleri kademeli katılım düzenlemelerinden kaynaklanan önemli riskleri tanımlamalı, izlemeli ve yönetmelidir.

Diğer Finansal Piyasa Altyapılarıyla Bağlantılar (Prensip No: 20): Diğer finansal piyasa altyapıları ile bağlantısı olan bir menkul kıymet mutabakat sisteminin bu bağlantıdan kaynaklanan riskleri tanımlaması, izlemesi ve yönetmesi gerekmektedir.

Verimlilik ve Etkinlik (Prensip No: 21): Ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemleri katılımcılarının ve faaliyette bulunduğu piyasanın ihtiyaçlarını verimli ve etkin bir şekilde karşılamalıdır.

İletişim Prosedürleri ve Standartları (Prensip No: 22): Ödeme, takas, mutabakat ve kayıt işlemlerinin verimli bir şekilde gerçekleşmesini sağlamak amacıyla, ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemlerinin uluslararası kabul görmüş ilgili iletişim prosedür ve standartlarını kullanmaları veya en azından bu standartlar ile gerekli uyumu sağlamaları gerekmektedir.

Kural, Temel Prosedür ve Piyasa Verilerinin Yayımlanması (Prensip No: 23): Ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemlerinin açık ve kapsamlı prosedürleri olmalı ve katılımcılara ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemlerine katılmaları nedeniyle maruz kalacakları risk, ücret ve diğer maliyetleri doğru bir şekilde anlayabilmelerini sağlayacak düzeyde yeterli bilgi sağlanmalıdır.

TCMB'nin gözetim faaliyetleri kapsamına giren sistemlere uygulanacak prensipler Tablo 1'de gösterilmektedir (FPA'lara ilişkin Prensipler hakkında temel hususlar (TH) ile ilgili detaylı uygulama tablosu Ek-1'de yer almaktadır).

Görüldüğü üzere menkul kıymet mutabakat sistemleri herhangi bir ayrıma tabi olmaksızın "kritik önemdeki sistemler" kategorisinde yer almakta olup, TCMB Türkiye'de faaliyet gösteren menkul kıymet mutabakat sistemlerinden söz konusu CPMI-IOSCO Raporunda menkul kıymet mutabakat sistemleri için uygulanması öngörülen tüm prensiplere uyum sağlamalarını beklemekte ve gözetim faaliyetlerini buna göre tasarlamaktadır.

CPMI ve IOSCO FPA'lara ilişkin yayımladıkları prensiplerin sistemik öneme sahip ödeme sistemleri için uygulanmasını beklemektedirler. Ancak söz konusu prensiplerin önem düzeyi görece daha düşük olan ödeme sistemlerine aynı kapsam ve şekilde uygulanması uygulamada bazı sorunlara yol açabilecektir. Bu kapsamda, ödeme sistemlerini kendi içinde üç ayrı

kategoride değerlendirme yöntemine paralel olarak, farklı kategorideki ödeme sistemlerinin yukarıda bahsi geçen prensipleri farklı kapsamlarda uygulaması beklenmektedir.

“Kritik önemdeki sistemler” kategorisindeki ödeme sistemlerinin CPMI-IOSCO’nun FPA’lara ilişkin yayımladığı prensiplerden sistemik öneme sahip ödeme sistemlerine uygulanması gereken prensiplerin hepsine uyum sağlanması beklenmektedir.

Tablo 1. Prensiplerin Uygulama Alanı

FPA'lara İlişkin Prensiplerin Uygulama Alanı - (CPMI - IOSCO)				
	Menkul Kıymet Mutabakat Sistemi	Ödeme Sistemi		
		Kritik Önemdeki Ödeme Sistemleri	Önemli Ödeme Sistemleri	Sınırlı Önemli Ödeme Sistemleri
1- Yasal Dayanak	X	X	X	X
2- Yönetim	X	X	/	/
3- Kapsamlı Risk Yönetimi İçin Altyapı	X	X	/	/
4- Kredi Riski	X	X	/	/
5- Teminat	X	X	/	/
7- Likidite Riski	X	X	/	/
8- Mutabakatın Nihailiği	X	X	X	X
9- Para Mutabakatı	X	X	X	/
10- Fiziki Teslimat	X	O	O	O
12- Değer Değişim Mutabakat Sistemleri	X	X	X	X
13- Temerrüt Kural ve Prosedürleri	X	X	X	/
15- Genel İş Riski	X	X	X	X
16- Saklama ve Yatırım Riski	X	X	X	X
17- Operasyonel Risk	X	X	X	X
18- Erişim ve Katılım	X	X	X	X
19- Kademeli Katılım Düzenlemeleri	X	X	X	X
20- Diğer FPA'larla Bağlantılar	X	O	O	O
21- Verimlilik ve Etkinlik	X	X	X	X
22- İletişim Prosedürleri ve Standartları	X	X	X	O
23- Kural, Temel Prosedür ve Piyasa Verilerinin Yayımlanması	X	X	X	X
	X:	Uygulanacak		
	/:	Kısmen Uygulanacak		
	O:	Uygulanmayacak		

Kaynak: CPMI – BIS, IOSCO

“Önemli sistemler” kategorisindeki ödeme sistemlerinin ise ödeme sistemlerine uygulanabilecek anılan prensiplerden Yasal dayanak, Mutabakatın nihailiği, Para mutabakatı, Değer değişim mutabakat sistemleri, Temerrüt kural ve prosedürleri, Genel iş riski, Saklama ve yatırım riski, Operasyonel risk, Erişim ve katılım, Kademeli katılım düzenlemeleri, Verimlilik ve etkinlik, İletişim prosedürleri ve standartları ile Kural, temel prosedür ve piyasa verilerinin yayımlanması başlıklı prensiplere tam olarak uyum sağlamaları gerekmektedir. Bu kategoride yer alan ödeme sistemlerinin Yönetim, Kapsamlı risk yönetimi için altyapı, Kredi riski, Teminat ile Likidite riski başlıklı prensiplere kısmen uymaları gerekmekte olup; Fiziki teslimat ile Diğer FPA’larla bağlantılar başlıklı prensiplere ise uyum sağlamaları beklenmemektedir.

“Sınırlı önemli sistemler” kategorisindeki ödeme sistemlerinin Yasal dayanak, Mutabakatın nihailiği, Değer değişim mutabakat sistemleri, Genel iş riski, Saklama ve yatırım riski, Operasyonel risk, Erişim ve katılım, Kademeli katılım düzenlemeleri, Verimlilik ve etkinlik ile Kural, temel prosedür ve piyasa verilerinin yayımlanması başlıklı prensiplere tam olarak uyum sağlamaları gerekmektedir. Anılan sistemlerin Yönetim, Kapsamlı risk yönetimi için altyapı, Kredi riski, Teminat, Likidite riski ile Para mutabakatı ile Temerrüt kural ve prosedürleri başlıklı prensiplere kısmen uymaları gerekmekte olup; Fiziki teslimat, Diğer FPA’larla bağlantılar ile İletişim prosedürleri ve standartları başlıklı prensiplere uyum sağlamaları beklenmemektedir.

3- Değişiklik yapılmasını sağlama

İzleme çalışmalarında toplanan bilgiler ışığında sistemin güvenli, kesintisiz, etkin ve verimli işleme hedefleri kapsamında değerlendirilmesi sonucunda, söz konusu hedefe ilişkin sistemde bir eksiklik veya sorun tespit edilmesi durumunda, TCMB sistem işleticisinin anılan eksikliği veya sorunu gidermesini sağlamaya dönük adımlar atacaktır.

6493 sayılı Kanununun 9 uncu maddesinin ikinci fıkrası uyarınca sistem işleticisinin faaliyet izni kapsamı dışında hareket etmesi, 6493 sayılı Kanun ve bu Kanun uyarınca çıkarılmış düzenlemelere aykırı hareket etmesi, sistemin güvenliğini, sağlamlığını ve istikrarını tehlikeye düşürmesi, 6493 sayılı Kanununun 5 inci maddesinde belirtilen şartları kaybettiğinin tespit edilmesi, sistemin gözetimi konusunda iş birliği yapmaktan kaçınması, faaliyet iznini almasından itibaren bu yetkiyi kullanmaya bir yıl içinde başlamaması, sistem işletme yetkisinden açıkça feragat ettiğini veya sistem faaliyetlerini durdurduğunu Bankaya bildirmesi, faaliyet iznini gerçeğe aykırı beyan ve belgeyle almış olduğunun tespit edilmesi, 6493 sayılı Kanununun 23 üncü maddesinin üçüncü fıkrasına aykırı davranması ve sistemi işletmeye devam etmesinin finansal sistemin istikrarını tehdit ettiği sonucuna varılması durumlarında Banka ihlalin ağırlığına göre

- a) Sistem işleticisine ihlalin ortadan kaldırılması için makul bir süre tanımaya,
- b) Sistem işleticisinden mutabakatın gerçekleşmesini teminen Bankanın uygun bulduğu önlemleri almasını istemeye,
- c) Sistem işleticisinden bu Kanun kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirmeyen katılımcıların sistemden ihracını istemeye,
- ç) Sistem işleticisinin faaliyet iznini iptal etmeye veya tespit edilen ihlal ortadan kaldırılıncaya kadar sistem işleticisine verilen faaliyet iznini geçici olarak durdurmaya,
- d) Finansal istikrarı tehdit edebilecek bir sistemik riskin ortaya çıkmasını önlemek amacıyla sistem işleticisinin yönetimini geçici olarak devralmaya

yetkilidir.

Bununla birlikte; söz konusu Kanununun 27 nci maddesinin birinci fıkrası uyarınca Banka, 6493 sayılı Kanunda ve bu Kanuna dayanılarak çıkarılacak düzenlemelerde ve alınan kararlarda yer alan ve Kanun metni içerisinde ayrı bir cezai yaptırım öngörülmeven hususlara aykırı davranan sistem işleticileri hakkında idari para cezası verme yetkisine sahiptir.

Ayrıca, yukarıda bahsi geçen yetkilere ilişkin hususlar Gözetim Yönetmeliğinin 11 inci maddesi ile tekrar edilmektedir.

TCMB yukarıda bahsedilen yöntemlerle sistemde değişiklik yapılmasını sağlayabileceği gibi sistem işleticisinin temsilcileri ile yapacağı ikili görüşmelerde yapacağı yönlendirme yoluyla da TCMB'nin sistemlerde değişiklik yapılmasını sağlaması mümkün bulunmaktadır.

Gözetim Faaliyetlerinde İş Birliği

6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun uyarınca Sermaye Piyasası Kurulu ile Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulunun ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemleri ile ilgili diğer mevzuattan kaynaklanan yetkileri saklı tutulmuştur.

Buna paralel olarak, 6493 sayılı Kanun uyarınca yürürlüğe giren Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerinin Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik'in 28 inci maddesinde Sermaye Piyasası Kurulu ve Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu ile TCMB arasında yürütülecek iş birliği çalışmalarına ilişkin hususlar düzenlenmiştir.

Ayrıca, 4059 sayılı Hazine Müsteşarlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un ek 4 üncü maddesi uyarınca kurulmuş bulunan ve Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakanın başkanlığında Hazine Müsteşarı, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Başkanı, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu Başkanı, Sermaye Piyasası Kurulu Başkanı ve Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu Başkanının katılımıyla faaliyetlerini yürüten Finansal İstikrar Komitesinde finansal sistemin bütününe sirayet edebilecek sistemik risklere ilişkin hususlar görüşülmekte olup; ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemlerine ilişkin temel konular da söz konusu Komite gündemine alınarak bu alanda anılan kurumlar arasındaki iş birliğine önemli bir katkı sağlanmaktadır.

Diğer taraftan; gerek görülmesi durumunda TCMB gerek Türkiye'deki ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemlerine ve bu sistemlerin katılımcılarına önemli etkileri olabilecek uluslararası sistemlerin veya kritik hizmet sağlayıcıların gözetimi konusunda yabancı otorite ve uluslararası organizasyonlarla gerekli çalışmaları yapmaktadır.

Öz değerlendirme

Diğer taraftan, yukarıda bahsedildiği üzere sistem işleticisinin belirli kural ve standartlara uyum seviyesi ile ilgili olarak kendini değerlendirdiği “öz değerlendirme” çalışmalarının sonuçları gözetim faaliyetleri kapsamında TCMB tarafından bir girdi olarak kullanılacaktır.

Nitekim; 28/6/2014 tarih ve 29044 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerinin Gözetimi Hakkında Yönetmelik’in 8 inci maddesi uyarınca sistem işleticisinin yılda en az bir defa sistem ile ilgili öz değerlendirme yaparak hazırlayacağı öz değerlendirme raporunu TCMB ile paylaşması gerekmektedir.

Öz değerlendirme çalışmaları FPA’lara İlişkin Prensipler konusunda yukarıda yer alan tabloya göre sistemin yer aldığı kategori için uygulanması beklenen prensipler gözetilerek yürütülür.

Gözetim Yönetmeliği uyarınca sistem işleticisi tarafından yapılacak öz değerlendirme çalışmaları sonucunda hazırlanacak rapor TCMB tarafından yürütülecek gözetim faaliyetlerine girdi oluşturur, ancak TCMB’nin sisteme ilişkin yapacağı değerlendirmeler açısından bir bağlayıcılığı bulunmaz.

EK – 1

Ulusal Düzenlemelerin ve FPA'lara İlişkin Prensiplerin Uygulama Alanı - (CPMI - IOSCO)*				
	Menkul Kıymet Mutabakat Sistemi	Ödeme Sistemi		
		Kritik Önemdeki Ödeme Sistemleri	Önemli Ödeme Sistemler	Sınırlı Önemli Ödeme Sistemleri
I - Faaliyet Yönetmeliği	X	X	X	X
II - Gözetim Yönetmeliği	X	X	X	X
III - Bilgi Sistemleri Tebliği	X	X	X	X
IV - FPA'lara İlişkin Prensipler				
1- Yasal Dayanak	X	X	X	X
TH-1:	x	x	x	x
TH-2:	x	x	x	x
TH-3:	x	x	x	x
TH-4:	x	x	x	x
TH-5:	x	x	x	x
2- Yönetim	X	X	/	/
TH-1:	x	x	x	0
TH-2:	x	x	x	x
TH-3:	x	x	x	x
TH-4:	x	x	İcrai olmayan kurul üyeleri içerisinde bağımsız üye bulunması kuralı uygulanmaz.	İcrai olmayan kurul üyeleri içerisinde bağımsız üye bulunması kuralı uygulanmaz.
TH-5:	x	x	x	x
TH-6:	x	x	x	x
TH-7:	x	x	x	x
3- Kapsamlı Risk Yönetimi İçin Altyapı	X	X	/	/
TH-1:	x	x	x	x
TH-2:	x	x	x	0
TH-3:	x	x	x	x
TH-4:	x	x	Çözümlemeye ilişkin hususlar uygulanmaz.	Çözümlemeye ilişkin hususlar uygulanmaz.
4- Kredi Riski	X	X	/	/
TH-1:	x	x	x	x
TH-2:	x	x	x	x
TH-3:	x	x	İcrai olmayan kurul üyeleri içerisinde bağımsız üye bulunması kuralı uygulanmaz.	İcrai olmayan kurul üyeleri içerisinde bağımsız üye bulunması kuralı uygulanmaz.
TH-7:	x	x	x	x
5- Teminat	X	X	/	/
TH-1:	x	x	x	x
TH-2:	x	x	x	x
TH-3:	x	x	x	x
TH-4:	x	x	0	0
TH-5:	x	x	x	x
TH-6:	x	x	x	x
7- Likidite Riski	X	X	/	/
TH-1:	x	x	x	x
TH-2:	x	x	x	x
TH-3:	x	x	Bulunması gereken likit varlıkların asgari büyüklüğüne ilişkin hususlar uygulanmaz.	Bulunması gereken likit varlıkların asgari büyüklüğüne ilişkin hususlar uygulanmaz.
TH-5:	x	x	x	x
TH-6:	x	x	x	x
TH-7:	x	x	x	x
TH-8:	x	x	x	x
TH-9:	x	x	Stres testlerinin asgari sıklığına ilişkin husus uygulanmaz.	Stres testlerinin asgari sıklığına ilişkin husus uygulanmaz.
TH-10:	x	x	x	x

8- Mutabakatın Nihailiği	X	X	X	X
TH-1:	x	x	x	x
TH-2:	x	x	x	x
TH-3:	x	x	x	x
9- Para Mutabakatı	X	X	X	/
TH-1:	x	x	x	0
TH-2:	x	x	x	x
TH-3:	x	x	x	0
TH-4:	x	x	x	x
TH-5:	x	x	x	x
10- Fiziki Teslimat	X	0	0	0
TH-1:	x	0	0	0
TH-2:	x	0	0	0
12- Değer Değişim Mutabakat Sistemleri	X	X	X	X
TH-1:	x	x	x	x
13- Temerrüt Kural ve Prosedürleri	X	X	X	/
TH-1:	x	x	x	x
TH-2:	x	x	x	x
TH-3:	x	x	x	x
TH-4:	x	x	x	0
15- Genel İş Riski	X	X	X	X
TH-1:	x	x	x	x
TH-2:	x	x	x	x
TH-3:	x	x	x	x
TH-4:	x	x	x	x
TH-5:	x	x	x	x
16- Saklama ve Yatırım Riski	X	X	X	X
TH-1:	x	x	x	x
TH-2:	x	x	x	x
TH-3:	x	x	x	x
TH-4:	x	x	x	x
17- Operasyonel Risk	X	X	X	X
TH-1:	x	x	x	x
TH-2:	x	x	x	x
TH-3:	x	x	x	x
TH-4:	x	x	x	x
TH-5:	x	x	x	x
TH-6:	x	x	x	x
TH-7:	x	x	x	x
18- Erişim ve Katılım	X	X	X	X
TH-1:	x	x	x	x
TH-2:	x	x	x	x
TH-3:	x	x	x	x
19- Kademeli Katılım Düzenlemeleri	X	X	X	X
TH-1:	x	x	x	x
TH-2:	x	x	x	x
TH-3:	x	x	x	x
TH-4:	x	x	x	x
20- Diğer FPA'larla Bağlantılar	X	0	0	0
TH-1:	x	0	0	0
TH-2:	x	0	0	0
TH-3:	x	0	0	0
TH-4:	x	0	0	0
TH-5:	x	0	0	0
TH-6:	x	0	0	0
TH-7:	x	0	0	0
TH-8:	x	0	0	0
TH-9:	x	0	0	0

21- Verimlilik ve Etkinlik	X	X	X	X
TH-1:	x	x	x	x
TH-2:	x	x	x	x
TH-3:	x	x	x	x
22- İletişim Prosedürleri ve Standartları	X	X	X	0
TH-1:	x	x	X	0
23- Kural, Temel Prosedür ve Piyasa Verilerinin Yayınlanması	X	X	X	X
TH-1:	x	x	x	x
TH-2:	x	x	x	x
TH-3:	x	x	x	x
TH-4:	x	x	x	x
TH-5:	x	x	x	x
X: Uygulanacak				
/: Kısmen Uygulanacak				
0: Uygulanmayacak				

*FPA'lara ilişkin Prensipler ile ilgili temel hususların (TH) detaylı açıklamalarına <http://www.bis.org/publ/cpss101a.pdf> bağlantısında yer alan rapordan ulaşılması mümkün bulunmaktadır.